

**Η ΕΙΡΗΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΕΨΗ
ΤΗΣ Α.Μ. ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΩΝΙΑΣ**

Τοῦ Μητροπολίτου Πάφου κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ.

Ἀνταποδίδοντας τήν ἐπίσκεψη τοῦ Μακαριωτάτου Μητροπολίτου Βαρσοβίας καί πάσης Πολωνίας κ. Σάββα στήν Κύπρο, ἡ Α.Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος κ. Χρυσόστομος ἐπεσκέφθη τήν Πολωνία ἀπό τῆς 16ης μέχρι τῆς 21ης Αὐγούστου 2009, πραγματοποιώντας τήν εἰρηνική του ἐπίσκεψη, πού ἦταν ταυτόχρονα καί ἡ πρώτη ἐπίσκεψη Προκαθημένου τῆς Κυπριακῆς Ἐκκλησίας στήν Ἐκκλησία αὐτή.

Ὁ Μακαριώτατος, πού συνοδευόταν ἀπό τόν Μητροπολίτη Πάφου Γεώργιο, τόν Πρωτοπρεσβύτερο Κυριακό Χρυσάνθου καί τόν διάκονο Τυχικό Βρυώνη, ἀνεχώρησε γιά τή Βαρσοβία, μέσω Βιέννης, μέ τίς Αὐστριακές ἀερογραμμές, τό ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς 16ης Αὐγούστου. Στό ἀεροδρόμιο Λάρνακος τόν Μακαριώτατο προέπεμψε ὁ Μητροπολίτης Κιτίου κ. Χρυσόστομος.

Στό ἀεροδρόμιο τῆς Βαρσοβίας, ὅπου ἔφτασαν γύρω στίς 10 μ.μ. (τοπική ὥρα), τόν Μακαριώτατο καί τή συνοδεία του ὑποδέχθηκαν ὁ Μακαριώτατος Μητροπολίτης Βαρσοβίας καί πάσης Πολωνίας κ. Σάββας, ὁ Ἐπίσκοπος Σιεμιατίτσε Γεώργιος καί ἡ Πρέσβειρα τῆς Κύπρου στή Βαρσοβία κ. Πόπη Ἀβραάμ. Μετά ἀπό ὀλιγόλεπτη παραμονή στήν αἴθουσα ὑποδοχῆς τῶν ἐπισήμων τοῦ ἀεροδρομίου καί τήν ἀνταλλαγή φιλοφρονητικῶν λόγων μεταξύ τῶν δύο Προκαθημένων, ἀναχωρήσαμε γιά τό ξενοδοχεῖο

«Hetman», πού βρίσκεται πλησίον τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τῆς Ἀγίας Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς, ὅπου καί θά διαμένουμε.

Ἡ Πολωνική Ἐκκλησία διετήρησε, ὡς πρός τήν διοικητική της διάρθρωση, τό παλαιό μητροπολιτικό σύστημα. Δηλαδή, στήν τοπική Ἐκκλησία πρῶτος εἶναι ὁ Μητροπολίτης, ὑπ' αὐτόν δ' εὐρίσκονται οἱ Ἀρχιεπίσκοποι καί οἱ Ἐπίσκοποι.

Ἡ προσφορά τοῦ ἄρτου καί τοῦ ἁλάτος στήν εἴσοδο τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τῆς Ἀγ. Μαρίας Μαγδαληνῆς στή Βαρσοβία.

Τήν ἐπομένη, Δευτέρα, στίς 9:30 π.μ. ἐψάλη δοξολογία στόν καθεδρικό ναό τῆς Ἀγίας Μαγδαληνῆς. Τό πλῆθος τῶν Ὁρθοδόξων, πού συγκεντρώθηκε ἐκεῖ, ἐπεφύλαξε ἐνθουσιώδη ὑποδοχή στόν Μακαριώτατο. Χαρακτηριστικός τρόπος ὑποδοχῆς, κάτι πού συμβαίνει καί στή Ρωσία καί σ' ἄλλες Σλαβικές χώρες, εἶναι ἡ προσαγωγή ἀπό τόν πρόεδρο τοῦ συμβουλίου τοῦ ναοῦ ἐνός ἄρτου, στόν ὁποῖο ὑπάρχει μικρή ὑποδοχή, στήν ὁποία τοποθετεῖται ἅλατι. Ὁ φιλοξενούμενος κόβει ἓνα κομμάτι ἀπό τόν ἄρτο,

τό βυθίζει στην ύποδοχή μέ τό άλάτι καί τό τρώγει. Τό ἔθιμο αὐτό τονίζει τήν οἰκειότητα πού ὑπάρχει, ἥ θά πρέπει νά ὑπάρχει, μεταξύ φιλοξενούντων καί φιλοξενουμένων. Εἶναι ἐφαρμογή στήν πράξη τῆς δικῆς μας ρήσης· «φάγαμε μαζί ψωμί καί άλάτι».

Προσφωνώντας τόν Μακαριώτατο ὁ Μητροπολίτης Πολωνίας ἀνεφέρθη στή μεγάλη χαρά πού νιώθουν οἱ Ὁρθόδοξοι τῆς Πολωνίας ὑποδεχόμενοι τόν Προκαθήμενο μιᾶς ἀρχαιοτάτης Ἐκκλησίας. Εἶναι σημαντικό, εἶπε, ἐμεῖς, πού ζοῦμε μέσα σέ μιά πλημμυρίδα ἐτεροδόξων, νά νιώθουμε τήν ἐνισχυτική συμπόρευση μέ ἄλλους ἀδελφούς μας στήν πίστη. Ἀνεφέρθη, στή συνέχεια, στό γεγονός ὅτι τό ὄνομα τῆς Κύπρου βρίσκεται ὄχι μόνον στήν Καινή Διαθήκη, ἀλλά καί στήν Παλαιά, καί ἔκαμε ὀνομαστική μνεία στούς μεγάλους ἁγίους μας: Τούς Ἀποστόλους Βαρνάβα καί Παῦλο, τόν Σπυρίδωνα, τόν Ἐπιφάνιο, τόν Ἰωάννη τόν Ἐλεήμονα. Τέλος, ἀνεφέρθη καί στά σημερινά δεινά τῆς Κύπρου καί εὐχήθηκε ὅπως ὁ Θεός, διά πρεσβειῶν τῶν Κυπρίων Ἀγίων καί τῶν τοπικῶν Ἀγίων τῆς Πολωνίας, συντομεύσει τό χρόνο τῆς δοκιμασίας τοῦ λαοῦ τῆς Κύπρου.

Ἀπαντώντας ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου εἶπε:

«Μακαριώτατε Μητροπολίτα Βαρσοβίας καί πάσης Πολωνίας κ. Σάββα,

Εὐχαριστοῦμε θερμά γιά τήν ὑποδοχή πού μάς ἐπεφυλάξατε καί γιά τούς φιλόφρονες λόγους σας. Σᾶς χαιρετίζουμε μέ ἀδελφική, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἀγάπη καί μέσῳ σας χαιρετίζουμε τήν σεπτή Ἱεραρχία, τόν ἱερό κλῆρο, τίς μοναστικές ἀδελφότητες καί ὅλο τόν εὐλαβῆ Ὁρθόδοξο λαό τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Πολωνίας.

Διατηροῦμε ἔντονε, ἀκόμα, τίς ἀναμνήσεις ἀπό τήν ἐπίσκεψή σας στήν Κύπρο. Ὁ μεστός θεολογικός λόγος καί οἱ παραινέσεις σας ἐνεποίησαν ἰδιαίτερη ἐντύπωση στήν Ἱεραρχία καί στό λαό μας. Καί σήμερα, πρὶν ἀκόμα περάσουν τρεῖς μῆνες ἀπό τήν εἰρηνική ἐπίσκεψή σας στήν Κύπρο, πάλιν «ή Χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἡμᾶς συνήγαγε» στόν παρिकाλλῆ αὐτό καθεδρικό σας ναό,

σέ ανταπόδοση τῆς δικῆς σας ἐπίσκεψης στήν πατρίδα μας. Μέ τήν ἐπίσκεψή μας αὐτή καί τή μεταξύ μας συναναστροφή, «ὑπεραυξάνει ἡ πίστις ἡμῶν καί πλεονάζει ἡ ἀγάπη ἐνός ἐκάστου πάντων ἡμῶν εἰς ἀλλήλους» (Β' Θεσ. 1, 3), κατά τόν Ἀπόστολο Παῦλο.

Ἐρχόμενοι ἀπό τήν Ἀποστολική Ἐκκλησία τῆς Κύπρου σᾶς μεταφέρουμε τόν ἀσπασμό τῆς ἐν Χριστῷ ἐνότητος ὅλης τῆς Ἱεραρχίας μας καί τά σεβάσματα τοῦ ἱεροῦ κλήρου καί εὐσεβοῦς λαοῦ μας. Σᾶς μεταφέρουμε τήν εὐλογία καί τόν ἀγιασμό τῶν τοπικῶν μας Ἀγίων: Τῶν ἱδρυτῶν τῆς Ἐκκλησίας μας Ἀποστόλων Παύλου, Βαρνάβα καί Μάρκου, τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος Ἐπισκόπου Τριμυθοῦντος, τοῦ Ἀγίου Ἐπιφανίου, τοῦ Ἀγίου Λαζάρου τοῦ φίλου τοῦ Χριστοῦ.

Φέρουμε ἀναγκαστικά μαζί μας καί τό πολυχρόνιο ἄλλος τοῦ λαοῦ μας, πού διωγμένος ἀπό τίς πατρογονικές ἐστίες καί τούς χώρους τῆς λατρείας του βλέπει νά καταπατοῦνται ὅλα τά δικαιώματά του ἀπό ἓνα ἀλλόθρησκο γείτονα εἰσβολέα. Ἡ ταύτιση τῆς Ἐκκλησίας μας μέ τό σύνολο τοῦ λαοῦ μας δέν μᾶς ἐπιτρέπει οὔτε γιά μιὰ στιγμή νά ἀφεθοῦμε στή λήθη τῆς σκληρῆς πραγματικότητας. Ἡ συμπαράσταση ἀπό σᾶς, τούς ἀδελφούς ἐν τῇ πίστει, ἀνακουφίζει τόν πόνο μας.

Προγευόμαστε, ὅμως, καί τῆς χαρᾶς τῆς ἐπίσκεψης καί προσκύνησης τῶν δικῶν σας Ἀγίων καί τῶν ξακουστῶν τόπων λατρείας. Ἀναμιμνησκόμεθα τῶν Ἀγίων Ἰσαποστόλων Κυρίλλου καί Μεθοδίου, στήν προσπάθεια καί στούς καμάτους τῶν ὁποίων ἐφυτεύθη «ἡ ἄμπελος αὕτη». Ἐπικαλούμαστε τήν εὐλογία τους σ' ἐμᾶς καί στό λαό μας. Πολλά πληροφορηθέντες καί γιά τόν παιδομάρτυρα Γαβριήλ τοῦ Μπιαλιστόκ ἐπειγόμεστε νά τόν προσκυνήσουμε καί νά ζητήσουμε τίς μεσιτείες του πρός τόν Θεό.

Γνωρίζουμε, Μακαριώτατε, τήν ἄριστη ὀργάνωση τῆς Αὐτοκέφαλης Ἐκκλησίας σας. Ξέρουμε τό μαρτυρικό παρελθόν της, ἀλλά καί τή σημερινή ἀνοδική πορεία της. Ἀκούσαμε γιά τήν πνευματική καλλιέργεια τοῦ ποιμνίου της, γιά τήν δαψιλῇ καλ-

λιέργεια τοῦ θεολογικοῦ λόγου, ἀλλά καί τό ὑψηλό ἐπίπεδο εὐγένειας τοῦ Πολωνικοῦ λαοῦ. Χαιρόμαστε ὡς ἐκ τούτου γιά τήν εὐκαιρία τῆς ἐντονότερης καί οὐσιαστικότερης γνωριμίας μας, ὥστε νά πάρουμε ἀπό τή δική σας ἐμπειρία καί νά συσφίξουμε τοὺς δεσμούς μας ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

*Ἀπό τή δοξολογία στόν καθεδρικό ναό τῆς Ἀγ. Μαρίας Μαγδαληνῆς
στή Βαρσοβία.*

Ὁ σύνδεσμος τῆς ἀγάπης καί ἡ συνεργασία μεταξύ μας συνιστοῦν τήν εὐθύνη μας στοὺς δύσκολους, ἀπό πλευρᾶς πνευματικῶν ἀναζητήσεων καιροῦς, πού διέρχεται ὁ κόσμος. Μπροστά στίς νέες ἱστορικές συγκυρίες πού διαμορφώνουν τόν σύγχρονο ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος συνθλίβεται ἀπό τήν πίεση τῆς τεχνικῆς καί τῶν ἐπιστημονικῶν ἐπιτευγμάτων, πού ἀγχώνεται ἀπό τήν κάθε εἶδους διασύνη καί τήν οἰκονομική ἀστάθεια, ἡ στάση τῶν Ὁρθόδοξων ὀφείλει νά ἀποτελεῖ στάση εὐθύνης καί μαρτυρίας ἀληθείας. Μόνο μέ μιᾶ κοινή ἀντίκρουση τῶν πραγμάτων θά μπορέσουμε νά προσφέρουμε στό σύγχρονο ἄνθρωπο λόγον ζωῆς καί

ἐλπίδα σωτηρίας. Εἶναι ἀκριβῶς γι' αὐτό τό λόγο πού χαιρόμαστε ιδιαίτερα ἐπισκεπτόμενοι τήν Πολωνία. Πέραν ἀπό τήν περαιτέρω σύσφιξη τῶν παλαιῶν πνευματικῶν δεσμῶν τῶν Ἐκκλησιῶν μας, θά μᾶς δοθεῖ ἡ εὐκαιρία νά ἀνταλλάξουμε ἀπόψεις μαζί σας γιά ὅλα τά φλέγοντα θέματα τοῦ καιροῦ μας καί νά συνεχίσουμε τό διάλογο πού ξεκινήσαμε πρίν ἀπό τρεῖς μήνες στήν Κύπρο. Ἐν ὄψει μάλιστα καί τῆς Πανορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Συνόδου πού θά συνέλθει τόν προσεχῆ Δεκέμβριο στή Γενεύη καί στήν ὁποία θά συζητηθοῦν θέματα κοινοῦ ἐνδιαφέροντος, ὅπως εἶναι τό θέμα τῶν Διπτύχων, οἱ συνομιλίες μας καθίστανται ιδιαίτερης σημασίας.

Καταθέτοντας ἐνώπιόν σας, μέ αἰσθήματα βαθύτατης ἐκτίμησης, Μακαριώτατε Ἁγιε Ἀδελφέ, τίς πιό πάνω σκέψεις, σᾶς εὐχαριστοῦμε βαθύτατα γιά τήν φιλόφρονα ὑποδοχή καί τήν ἀγάπη, μέ τήν ὁποία μᾶς περιβάλλετε. Εὐχόμαστε, ὅπως ὁ Θεός χαρίζει σέ Σᾶς ὑγεία καί κάθε ἀγαθό, στερεοῖ δέ καί προάγει τόν ἱερό κλῆρο καί τόν εὐσεβῆ Ὁρθόδοξο Πολωνικό λαό εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν».

Ἀξίζει νά σημειωθεῖ καί μιᾷ παραδοξότητα πού παρατηρεῖται στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Πολωνίας. Λόγω τῶν ἰδιαζουσῶν συνθηκῶν στίς ὁποῖες ζεῖ ὁ Ὁρθόδοξος λαός, ἀνάμεσα σέ μιᾷ συντριπτική πλειοψηφία Ρωμαιοκαθολικῶν καί λόγω τοῦ προβλήματος τῆς Οὐνίας, ἔχει ἐπιτραπεῖ στίς Ὁρθόδοξες ἐνορίες νά ἀκολουθοῦν, κατά προτίμηση, εἴτε τό νέο εἴτε τό παλαιό ἡμερολόγιο. Ἔτσι, κάποιες ἐνορίες εἶχαν ἐορτάσει τήν Κοίμηση τῆς Θεοτόκου καί, ἐπομένως, εἶχαν συμπληρώσει καί τή νηστεία τοῦ δεκαπενταυγούστου, ἐνῷ ἄλλες βρίσκονταν ἀκόμα στήν ἀρχή τῆς νηστείας. Στόν καθεδρικό ναό τῆς Ἀγίας Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς ἀκολουθεῖται τό νέο ἡμερολόγιο. Στό κέντρο τοῦ ναοῦ βρισκόταν ἡ εἰκόνα τῆς Κοίμησης τῆς Θεοτόκου, ἐν εἵδει ἐπιταφίου. Στόν ὑπόγειο χῶρο τοῦ ναοῦ, πού εἶναι διαμορφωμένος ὡς ἄλλος ναός, ἐκκλησιάζονται οἱ Ὁρθόδοξοι πού ἀκολουθοῦν τό παλαιό ἡμερολόγιο. Ὅλοι, ὅμως, ὑπάγονται στήν Κανονική Αὐτοκέφαλη

Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Πολωνίας. Καί ὁ Μητροπολίτης, καθὼς καί οἱ ἄλλοι Ἀρχιερεῖς, ἀνάλογα μέ τό ναό πού θά βρεθοῦν, θά γιορτάσουν μέ τό ἕνα ἢ μέ τό ἄλλο ἡμερολόγιο. Εἶναι μιά οἰκονομία τῆς Ἐκκλησίας γιά νά διατηρηθεῖ, ὅσο τό δυνατόν, ἡ ἐνότητα μεταξύ τῶν Ὁρθοδόξων.

Μετά τήν ξενάγησιν στόν, ὄντως, μεγαλοπρεπή ὀρθόδοξο καθεδρικό ναό, ὁ Μακαριώτατος καί ἡ συνοδεία του, συνοδευόμενοι ἀπό τόν Μητροπολίτη Βαρσοβίας καί πάσης Πολωνίας Σάββα, τόν Ἐπίσκοπο Σιεμιατίτσε Γεώργιο καί τόν Ἀρχιεπίσκοπο Χαϊνόβκα Μύρωνα, ὑπεύθυνο γιά τίς ἐνοπλες δυνάμεις, μετέβησαν

*Οἱ Προκαθήμενοι τῶν Ἐκκλησιῶν Κύπρου καί Πολωνίας
μέ τίς συνοδεῖες τους βαδίζουν πρός τό μνημεῖο τοῦ ἄγνωστου στρατιώτη.*

στό μνημεῖο τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτη, ὅπου ὁ Μακαριώτατος κατέθεσε στεφάνι. Ἀνώτερος ἀξιωματικός τοῦ στρατοῦ ξενάγησε τόν Μακαριώτατο στά διάφορα μέρη τοῦ μνημείου καί ἐπεξήγησε τίς διάφορες ἐπιγραφές.

Ἀκολούθως ἐπισκεφθήκαμε τό «Μουσεῖο Ἐξέγερσης Βαρσο-

βίας». Μέσα από ακουστικά, αλλά και όπτικά θέματα, εικόνες, τηλεοράσεις, προβολή ταινιών και άλλα μέσα, ο επισκέπτης ζει τα συγκλονιστικά γεγονότα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Βλέπει κανείς ισοπεδωμένες πόλεις, μισογκρεμισμένα κτίρια, ολόκληρα αεροπλάνα και τάνκς και καταλαβαίνει το μέγεθος της καταστροφής που συντελέσθη, αλλά και την γιγαντιαία προσπάθεια της απόκρουσης των εισβολέων και της αντίστασης του Πολωνικού λαού. Όλοι μας, μετά την επίσκεψη, κατανοήσαμε, ότι θέλει αρετήν και τόλμην, αλλά και θυσίες πολλές ή έλευθερία.

Στις 2 μ.μ. παρετέθη επίσημο γεῦμα από τόν Μητροπολίτη Βαρσοβίας πρός τιμήν του Μακαριωτάτου στό ξενοδοχείο «Hetman». Στό γεῦμα παρεκάθησαν Ὑπουργοί τῆς Κυβέρνησης τῆς Πολωνίας, δημοτικοί σύμβουλοι, ἡ Πρέσβειρα τῆς Κύπρου, ἡ Ἐπιτετραμμένη τῆς Ἑλλάδος καί ἄλλοι ἐπίσημοι.

Τό ἀπόγευμα ὁ Μακαριώτατος συναντήθηκε μέ τόν Ἀντιπρόεδρο τῆς Κυβέρνησης καί Ὑπουργό Ἑσωτερικῶν καί Διοικητικῶν Ὑποθέσεων κ. Gregorz Schetyna. Στή συνάντηση, στήν ὁποία παρευρέθησαν καί ὁ Προκαθήμενος τῆς Πολωνικῆς Ἐκκλησίας, καθώς καί τά μέλη τῆς συνοδείας τοῦ Μακαριωτάτου, ὁ Μακαριώτατος ἀνέλυσε στόν Πολωνό ἐπίσημο τό Κυπριακό πρόβλημα ὡς πρόβλημα εἰσβολῆς καί κατοχῆς καί πρόβλημα παραβίασης ὅλων τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, ἀκόμα καί τῶν πιό στοιχειωδῶν. Ἀφοῦ ἀνεφέρθη στή θλιβερή κατάσταση τῶν κατεχομένων χώρων λατρείας μας, ζήτησε τή βοήθεια τῆς Πολωνίας, ἡ ὁποία εἶναι κι αὐτή χώρα μέλος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνωσης. Ἀνεφέρθη ἰδιαίτερα στό γεγονός, ὅτι ὁ νέος Πρόεδρος τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου εἶναι Πολωνός καί ἐξέφρασε τήν ἐλπίδα, ὅτι, ὡς προερχόμενος ἀπό χώρα πού ὑπέστη πολλές ταλαιπωρίες ἀπό κατοχές καί ὑποδουλώσεις, θά καταλάβει τό πρόβλημά μας καί θά στηρίξει τίς προσπάθειές μας.

Ὁ Πολωνός ἀξιωματοῦχος, ὁ ὁποῖος εἶναι Καθολικός στό δόγμα, ὑποσχέθηκε κάθε δυνατή βοήθεια στά πλαίσια τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνωσης.

Τό βράδυ ή Πρέσβειρα τής Κύπρου στήν Πολωνία κ. Πόπη Ἀβραάμ παρέθεσε στήν πρεσβευτική κατοικία δείπνο πρός τιμή τοῦ Μακαριωτάτου καί τῶν μελῶν τής συνοδείας του. Στό δείπνο παρεκάθησαν ὁ Μητροπολίτης Βαρσοβίας, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χαϊνόβκα, ὁ Ἐπίσκοπος Σιεμιατίτσε καί ἡ Ἐπιτετραμμένη τής Ἑλλάδος στή Βαρσοβία.

Τό πρωΐ τής Τρίτης 18ης Αὐγούστου ξεναγηθήκαμε στό Βασιλικό Κάστρο τής Βαρσοβίας. Θαυμάζει κανεῖς τήν προσήλωση τοῦ Πολωνικοῦ λαοῦ στήν Ἱστορία του. Παρά τίς δύσκολες οικονομικές συνθῆκες, πού ἀκολούθησαν τόν δεύτερο παγκόσμιο πό-

Ἀπό τήν ἐπίσκεψη στόν οἶκο εὐγηρίας «Βηθανία».

λεμο, οἱ Πολωνοί ξανάκτισαν σέ ὅλη τή μεγαλοπρέπειά του τό Βασιλικό Κάστρο. Πολλοί αὐθεντικοί πίνακες, πού διασώθηκαν ἀπό τήν καταστροφή, κοσμοῦν τίς αἴθουσες τοῦ Κάστρου.

Γύρω στό μεσημέρι ἐπισκεφθήκαμε τόν οἶκο εὐγηρίας «Βηθανία» στό Stanistawowo, πού συντηρεῖται ἀπό τήν Ὁρθόδοξη

Ἐκκλησία τῆς Πολωνίας. Ἐγινε κατ' ἀρχήν μιὰ δέηση στό ναό πού βρίσκεται στούς χώρους τοῦ οἴκου εὐγηρίας καί πού χρησιμοποιεῖται ὡς ἐνοριακός ναός, στήν ὁποία παρευρέθησαν καί ὅσοι ἀπό τούς τροφίμους μπορούσαν νά κινηθοῦν, εἴτε σέ τροχοκαθίσματα εἴτε ἀπό μόνοι τους. Στή συνέχεια ἐπισκεφθήκαμε τούς χώρους τοῦ ἱδρύματος, ὅπου πράγματι γίνεται ἕνα μεγάλο κοινωνικό ἔργο, πού ἀπευθύνεται ὄχι μόνο στούς Ὁρθόδοξους, ἀλλά καί στούς Καθολικούς. Μετά τήν περιήγηση στούς χώρους τοῦ ἱδρύματος παρακαθήσαμε σέ γεῦμα καί στή συνέχεια ἀναχωρήσαμε γιά τό γυναικεῖο μοναστήρι τῶν ὁσίων Μάρθας καί Μαρίας.

Τό μοναστήρι τῶν ὁσίων Μάρθας καί Μαρίας βρίσκεται στό ὄρος Grabarka, τό ὁποῖο στούς Ὁρθόδοξους Πολωνούς εἶναι γνωστό ὡς «Ἅγιο Ὅρος Grabarka». Ἐκεῖ γίνεται, κάθε χρόνο, στίς 19 Αὐγούστου (6 Αὐγούστου μέ τό παλαιό ἡμερολόγιο, τό ὁποῖο ἀκολουθοῦν) μεγάλη πανήγυρις, γιά τήν ἐορτή τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος. Ἡ ἀστυνομία ἀνακοινώνει ἐπίσημως, κάθε χρόνο, τόν ἀριθμό τῶν προσκυνητῶν, πού εἶναι πάντοτε μεγαλύτερος ἀπό 50.000 (πενήντα χιλιάδες).

Στίς 6 μ.μ. ξεκίνησε ὁ ἑσπερινός, στόν ὁποῖο συγχοροστάτησαν, φέροντες μανδύα καί ράβδο, οἱ δύο Προκαθήμενοι, ὅλοι οἱ Ἀρχιερεῖς τῆς Πολωνικῆς Ἐκκλησίας, πλήν τοῦ ἀσθενοῦντος Ἀρχιεπισκόπου Ψέμυελ καί Νόβ Σότς Ἀδάμ, καθώς καί ὁ γράφων. Κατά τό ἔθιμο τῶν Σλαβικῶν χωρῶν, στόν ἑσπερινό ἐπισυνάπτεται καί ὁ ὄρθρος, στόν ὁποῖο πάλι συγχοροστάτησαν οἱ Προκαθήμενοι καί ὅλοι οἱ Ἀρχιερεῖς, φέροντες πλήρεις ἀρχιερατικές στολές. Στό πυκνότατο ἐκκλησίασμα, πού παρακολούθησε μέσα στό δάσος τόν ἑσπερινό καί τόν ὄρθρο, μίλησε γιά τή σημασία τῆς ἐορτῆς ὁ Μητροπολίτης Βαρσοβίας, ὁ ὁποῖος ἀνεφέρθη καί στήν παρουσία τοῦ Μακαριωτάτου καί τῆς συνοδείας του. Λαμβάνοντας τόν λόγο ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου συνεχάρη τό πλῆθος τῶν νέων ἀνθρώπων πού προσῆλθαν στήν Μονή καί τούς προέτρεψε νά ἐδράσουν τή ζωή τους στό στέρεο

ἔδαφος τῶν Χριστιανικῶν ἀρετῶν. Τούς κάλεσε νά προσεύχονται καί γιά τήν Κύπρο πού περνᾷ δύσκολες στιγμές κάτω ἀπό τή μπότα ἀλλόθρησκου κατακτητῆ.

Ἀκολουθώντας τό ἀρχαῖο ἔθιμο κατὰ τό ὁποῖο, σύμφωνα μέ τό Τυπικό, στίς μεγάλες ἐορτές «δίδεται καί ἅγιον ἔλαιον τοῖς ἀδελφοῖς», οἱ δύο Προκαθήμενοι, οἱ Ἀρχιερεῖς καί οἱ ἱερεῖς ἔχρισαν διά τοῦ ἁγίου ἐλαίου τό πλῆθος τῶν πιστῶν.

Ἀπό τήν τέλεση τοῦ ἑσπερινοῦ στό ὄρος Grabarka.

Κατά τή διάρκεια τῆς νύκτας ἔγιναν τέσσερις Θεῖες Λειτουργίες ἀπό διάφορα παρεκκλήσια πού βρίσκονται στήν περιοχή τῆς Μονῆς, προκειμένου νά μπορέσουν τά πλῆθη νά κοινωνήσουν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων.

Τό πρωῒ τῆς Τετάρτης 19ης Αὐγούστου, στίς 9:30 π.μ., ξεκίνησε ἡ πανηγυρική Θεία Λειτουργία. Συλλειτουργήσαν μαζί μέ τούς δύο Προκαθημένους ὁ Μητροπολίτης Πάφου καί οἱ Ἀρχιερεῖς τῆς

Πολωνικῆς Ἐκκλησίας. Στό τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας ὁ Μητροπολίτης Βαρσοβίας καί πάσης Πολωνίας κ. Σάββας προσφώνησε τόν Μακαριώτατο ὡς ἑξῆς(*):

«Πεπληρωμένοι τῆς χαρᾶς τῆς Ἑορτῆς τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος, ἐνθυμούμεθα τό πῶς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός ἔδειξεν εἰς τήν ἀνθρωπότητα ἐν προσώπῳ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, εἰς τό ὅρος Θαβώρ, ἐν μέρος τῆς δόξης Του. Διά ρημάτων εὐαγγελικῶν: «Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου», καλωσορίζομεν τήν Ὑμετέραν Μακαριότητα καί τήν Σεπτήν Συνοδείαν Ὑμῶν ἐδῶ εἰς τό Ἅγιον Ὅρος Γκραμπάρκα, εἰς τόπον ἰδιαιτέρον δι' ἡμᾶς τοὺς Ὁρθοδόξους τῆς Πολωνίας. Ἀκριβῶς ἐδῶ οἱ πιστοί, βαστάζοντες τοὺς σταυρούς τους, προσφέρουσιν μετ' αὐτῶν τὰς χαράς καί λύπας καί ἰκεσίας καί εὐχαριστίας αὐτῶν.

Ἐκφράζω τήν χαράν τοῦ πληρώματος τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας λόγω τῆς παρουσίας τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος ἀκριβῶς ἐδῶ κατὰ τήν Ἑορτήν τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος.

Ἡ ἀδελφική εἰρηνική καί ἐπίσημος ἐπίσκεψις Ὑμῶν εἰς τήν Πολωνίαν εἶναι ἡ πρώτη ἐπίσκεψις τοῦ Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου εἰς τήν Ἐκκλησίαν ἡμῶν.

Καλωσορίζομεν Ὑμᾶς ἐγκαρδίως ὡς συνεχιστήν τῆς ἱεραποστολικῆς δράσεως εἰς τήν Κυπριακὴν γῆν τοῦ Ἀγ. Ἀπ. Βαρνάβα καί πολλῶν ἄλλων. Προσφέρετε εἰς ἡμᾶς τοὺς πνευματικούς καρπούς ἀγιότητος τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου, τήν εὐλογίαν τῶν Ἀγίων τῆς Ἀγίας Νήσου Κύπρου.

Ἀπό τήν ἐποχὴν τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου εἴσθε ἡ κανονική, ἀνεξάρτητος Ἐκκλησία ἐν τῇ οἰκογενεῖα τῶν τοπικῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν. Εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων διαβάζομεν: «Καί ἦν χεὶρ Κυρίου μετ' αὐτῶν, πολὺς τε ἀριθμὸς πιστεύσας» (Πράξ. ια', 21). Ἡ χεὶρ Κυρίου διαφυλάττει τήν Ὑμετέραν Νῆσον μέχρι σήμερον. Ἐχομεν ἐπισκεφθεῖ Ὑμᾶς καί τό ἔχομεν ζῆσει,

*) Ἡ μετάφραση ἔγινε ἀπὸ τήν Ἐκκλησία τῆς Πολωνίας.

συναισθανόμενοι τό γεγονός, ὅτι ὁ Κύριος ἀγαπᾷ Ὑμᾶς. Διά τόν λόγον αὐτόν μοιρασθεῖτε, παρακαλοῦμεν, τόν πνευματικόν πλοῦτον Ὑμῶν μεθ' ἡμῶν.

Ἐνώνει ἡμᾶς ἡ κοινή Ὁρθόδοξος πίστις καί αἱ δύσκολοι ἐμπειρίαι ἀγώνων διά τήν ἰδικήν ἡμῶν ταυτότητα καί ὕπαρξιν. Διά τοῦτο ἐνθυμούμενοι τήν πιστότητα ἀφοσιώσεως τῶν προγόνων ἡμῶν - πατέρων καί μητέρων - εἶθε ἵνα ἐμπλουτιζώμεθα ἀλλήλοις καί προσπαθῶμεν ἵνα ἴδωμεν τήν πίστιν ἡμῶν ὡς τόν μεγαλύτερον θησαυρόν, ὁ ὁποῖος ἀπαιτεῖ σήμερον ἀπό ἡμᾶς πιστότητα καί ἀκατάπαυστον μέριμναν.

Μακαριώτατε,

Σήμερον, εὐρισκόμενοι εἰς τό Ἅγιον Ὅρος Γκραμπάρκα, ἐνωμένοι ἐν πίστει καί προσευχῇ, μετακινούμεθα νοητῶς εἰς τά βιβλικά ὄρη· Εἰς τό Ὅρος Σινᾶ, ὅπου ὁ Μωϋσῆς συνήντησε τόν Θεόν καί ἔλαβεν τάς ἐντολάς, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦσιν τήν βάσιν τῆς ἠθικῆς διά ὁλόκληρον τήν ἀνθρωπότητα μέχρι σήμερον. Εἰς τό Ὅρος Θαβώρ, ὅπου ὁ Χριστός ἔδειξεν εἰς τούς Ἀποστόλους ἐν μέρος τῆς Θεϊκῆς του δόξης. Καί εἰς τά ὄρη τῆς Κύπρου - ἡ ὁποία ἐπονομάζεται ἡ Νήσος τῶν Ἀγίων - τάς κορυφάς τῶν ὁποίων κοσμοῦσιν περίφημοι Μοναί - κέντρα μοναχικοῦ βίου, τά ὁποῖα κατέχουσιν σπουδαιότητα διά ὁλόκληρον τήν ἀνθρωπότητα.

Εἰς τό πρόσωπον τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος καί τῆς σεπτῆς συνοδείας Ὑμῶν καλωσορίζομεν τούς πνευματικούς υἱούς τοῦ κακοπαθοῦντος Κυπριακοῦ λαοῦ.

Πρό ὀλίγου, κατά τόν μῆνα Μάϊον τρέχοντος ἔτους, εἶχομεν τήν δυνατότητα τῆς ἐν προσευχῇ κοινωνίας μετὰ τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος, Ἱεραρχίας, Κλήρου καί Πιστῶν τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου. Ἐγνωρίσαμεν τάς θλιβεράς δοκιμασίας Ὑμῶν, αἱ ὁποῖαι ἀπορρέουσιν ἐκ τοῦ διαχωρισμοῦ τῆς Νήσου Ὑμῶν καί τάς ἐκ τούτου προερχομένας συνεπείας. Παρ' ὅλας αὐτάς τάς δυσκολίας, ἡ Ὑμετέρα Μακαριότης ὡς πνευματικός ἡγέτης τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ, ἔχοντας ὡς παράδειγμα τόν ἀξέχαστον προκατόχον Ὑμῶν τόν Ἀρχιεπίσκοπον Μακάριον Γ', ταπεινῶς βαστάζε-

τε τόν σταυρόν τοῦ Λαοῦ Ὑμῶν, ἐνθυμούμενοι τοὺς λόγους τοῦ Χριστοῦ: «Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ...ἀράτω τόν σταυρόν αὐτοῦ καί ἀκολουθεῖτω μοι».

Ὁ Σταυρός εἶναι τό στήριγμα Ὑμῶν, ἡμῶν καί ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος, ἐξαιρετικῶς στερεόν διά τήν Χριστιανοσύνην. Πιστεύομεν βαθέως, ὅτι ἐλεύσεται καιρός, ὅτε τό βάρος τοῦ σταυροῦ, τόν ὅποιον βαστάζει ὁ Λαός τῆς Κύπρου, μεταστραφήσεται εἰς τήν χαράν τοῦ Ἀγίου Πάσχα. Εὐχόμεθα τοῦτο εἰς Ὑμᾶς ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ἡμῶν, εἰρήνην, ἐνότητα καί σύνδεσιν ὅλων τῶν πολιτῶν τῆς Κύπρου πρὸς κοινόν ὄφελος.

Μακαριώτατε,

Ἡ σημερινή ἀνθρωπότης βιώνει πολλές πνευματικές δοκιμασίας καί ὑποφέρει λόγω φυσικῆς βίας. Ἐπιβιώνει μέ τήν λεγομένην παγκοσμιοποίησιν, εἶναι δέ διηρημένη καί εὐρίσκεται εἰς κατάστασιν πνευματικῆς πτώσεως, εἰς ὁδόν ἀποστασίας ἀπό τόν Θεόν. Ζῶμεν εἰς ἓνα στρωματοποιημένον, ἀνήσυχον κόσμον.

Ὁ σημερινός κόσμος ἔχει ἀνάγκη ἐλπίδος, τήν ὁποίαν κηρύττει ἡ Ὁρθοδοξία. Ἐχει ἀνάγκη τῆς πνευματικότητός Της. Τά ὑλικά ἀγαθὰ ταχέως χάνουν τήν ἀξίαν τους καί διαλύονται, ὅταν στεροῦνται πνευματικῆς βάσεως. Ἡ ἔλλειψίς της εἶναι τό αἷτιον πασῶν τῶν κρίσεων.

Ἐπιθυμοῦμεν, λοιπόν, ἵνα δίδωμεν εἰς τόν ἄνθρωπον τήν ἰδικήν μας πνευματικήν παράδοσιν, δομημένην εἰς τήν ἀγάπην πρὸς τόν πλησίον ὡς εἰκόνα Θεοῦ. Αὐτός εἶναι ἡ ἀνεπανάληπτος καί ἡ μόνη ἀξία, παρομοίως, ὅπως Αὐτός ἠγάπησεν ἡμᾶς. Ὡς Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί ἐπιθυμοῦμεν ἵνα κηρύττωμεν τήν δικαιοσύνην, ἐπειδή ὁ Χριστός ἐδίδαξεν ἡμᾶς, ὅτι μακάριοι εἶναι οἱ διψῶντες τήν δικαιοσύνην. Δέν εἶναι δυνατόν ἀγαπᾶν καί ταυτοχρόνως κακοποιεῖν τόν πλησίον ἡμῶν. Διά τοῦτο πολύ σημαντικόν εἶναι, ἵνα αἱ σύγχρονοι κοινωνίαι, καί ἰδιαίτερος ἡ Εὐρωπαϊκή Ἑνωσις, εἰς τήν ὁποίαν ἀνήκουν αἱ Χῶραι ἡμῶν, διατηρήσωσι τάς πνευματικές Χριστιανικάς παραδόσεις, ἐπειδή αὐταί συντελοῦσιν εἰς τόνά ἐκφρασθεῖ κοινωνία ὅχι μόνον εἰς γεωγραφικά διαστάσεις,

ἀλλά πρωτίστως εἰς πνευματικάς. Ἐπιθυμοῦμεν ἵνα διατηρήσωμεν τὴν ἐθνικὴν καὶ πολιτιστικὴν ποικιλομορφίαν καὶ ἵνα ἀπορρίψωμεν τὴν βίαν εἰς τὰς διαφόρους μορφάς της.

Ἐπιθυμοῦμεν ἵνα διαδίδωμεν εἰς τὸν κόσμον τὴν καθαρὰν πίστιν καὶ τὴν ἀπαρασάλευτον διδασκαλίαν τῶν Ἀγίων Πατέρων, τὰ ἀσκητικά ἰδεώδη ἡμῶν, τὴν πιστότητα τῆς παραδόσεως, τὴν παραδοσιακὴν στάσιν ἀπέναντι εἰς τὴν κτίσιν, τὸ νόημα τῆς ζωῆς καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς Ἀναστάσεως.

Ἡ Ὁρθοδοξία ὑπενθυμίζει εἰς τὸν κόσμον, ὅπως καὶ ὁ Ἀπόστολος Πέτρος, ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι «ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ Ζῶντος». Ἡ ἀλήθεια αὐτὴ παραμένει ἀμετάβλητος εἰς ὁλόκληρον τὴν ἱστορίαν καὶ σήμερον ζωογονεῖ τὴν ζωὴν ἡμῶν.

Μακαριώτατε,

Σήμερον, ἐδῶ εἰς τοῦτον τὸν μοναστηριακὸν λόφον, διαμέσου τῆς εὐχαριστιακῆς ἡμῶν ἐνότητος, μαρτυροῦμεν εἰς τὸν κόσμον τὴν ἐνότητα καὶ τὴν ἀδελφосύνην ἡμῶν. Εἰς τὴν Θεῖαν Εὐχαριστίαν ἐπιτελεῖται ἡ μεταβολὴ ἡμῶν καὶ τοῦ κόσμου, ὅπως γράφει ὁ Ἅγιος Ἀπόστολος Παῦλος: «Εἰ καὶ ὁ ἕξω ἡμῶν ἄνθρωπος διαφθείρεται, ἀλλ' ὁ ἔσωθεν ἀνακαινοῦται ἡμέρα τῇ ἡμέρα» (Β' Κορ. δ', 16). Τό καθῆκον ἡμῶν εἶναι ἵνα ἀδιαλείπτως ὑπενθυμίζωμεν τὰς ἀπαρασαλεύτους ἀξίας: «Ἵνα μὴ ἀπόληται [ὁ κόσμος], ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον» (Ἰω. γ', 16).

Μακαριώτατε,

Αἱ Ἐκκλησίαι ἡμῶν δὲν εἶναι πολυάριθμοι. Παρά ταῦτα, εἶναι πνευματικῶς ζωνταναί, καὶ διὰ τῶν βιοτικῶν προβλημάτων δεδοκιμασμένοι προσφέρουσιν εἰς τὴν πανορθόδοξον καὶ ἀνθρωπίνην συνειδησιν τὴν ἐμπειρίαν αὐτῶν καὶ τὰ ἀπορρέοντα ἐξ αὐτῶν συμπεράσματα. Εἶναι ἡ χαρὰ ἡμῶν, ὅτι μετὰ τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου ἐκφράζομεν εἰς πολλὰς περιπτώσεις κοινὴν γνώμην ἀπέναντι εἰς τὰ σύγχρονα προβλήματα.

Ἡ ἐν μέσῳ ἡμῶν παρουσία Σας συμβάλλει, λοιπόν, εἰς τὴν ἐνίσχυσιν καὶ εἰς τὸν ἐμπλουτισμὸν τῆς καταστάσεως ταύτης. Ἡ

εὐχαριστιακή συνάντησις ἡμῶν, εἰς τόν τόπον τοῦτον, ἀλλά καί εἰς τήν Λευκωσίαν, συντείνουσιν εἰς τήν στερέωσιν καί τήν ἐμβάθυνσιν τῆς πνευματικῆς ἐνότητος καί εἰς τόν πνευματικόν ἐμπλουτισμόν.

Καί αὖθις καλωσορίζω τήν Ὑμετέραν Μακαριότητα καί τήν σεπτήν συνοδείαν Ὑμῶν εἰς τήν Πολωνικὴν γῆν. Πιστεύω βαθέως, ὅτι ἡ ἐπίσκεψις Ὑμῶν εἰς τήν Πολωνίαν θά καρποφορήσῃ πλουσίως ἐπ' ἀγαθῶ τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν, τῶν Λαῶν καί τῶν Χωρῶν ἡμῶν, Κύπρου καί Πολωνίας.

Χρόνια πολλά!».

Ὁ Μακαριώτατος ἀντιφώνησε ὡς ἑξῆς:

«Μακαριώτατε Μητροπολίτα Βαρσοβίας καί πάσης Πολωνίας κ. Σάββα,

Εὐχαριστοῦμε ἀπό τὰ μύχια τῆς ψυχῆς μας τόν ἐν Τριάδι προσκυνούμενο Θεόν ἡμῶν πού μᾶς ἀξίωσε σήμερα αὐτῆς τῆς μεγάλης χαρᾶς, τῆς ἐν τῇ Θείᾳ Εὐχαριστίᾳ κορύφωσης τῆς συνάντησής μας.

Εὐχαριστοῦμε, ὕστερα, κι ἐσᾶς γιά τήν πρόσκληση καί τή φιλοξενία πού μᾶς παρέχετε, καθῶς καί τούς φιλόφρονες λόγους σας. Ὡς πανεπιστημιακός διδάσκαλος τῆς Θεολογίας, γνωρίζετε καλύτερα ἀπό ὅλους μας ὅτι ἡ Θεία Εὐχαριστία ἐκφράζει τήν πληρότητα τῆς Ἐκκλησίας. Ἀποτελεῖ τήν ὑπαρκτή πραγματικότητα οὐρανοῦ καί γῆς, τῆς στρατευομένης καί τῆς θριαμβεύουσας Ἐκκλησίας μέ ὑπέρτατη ἀναφορά στόν Ἰησοῦ Χριστό. Παρόντες στή διακήρυξη τῆς ἐνότητός μας στό Σῶμα Χριστοῦ, οἱ τοπικοί ἅγιοί μας: Βαρνάβας, Παῦλος καί Μᾶρκος, οἱ ἀπόστολοι, πού εὐαγγελίστηκαν ἤδη ἀπό τό 45 μ.Χ. τόν Χριστό στήν Κύπρο, Σπυρίδων ὁ Τριμυθοῦντος, Ἐπιφάνιος ὁ Κωνσταντίας, ὁ ὅσιος Νεόφυτος ὁ Ἐγκλειστος. Μά καί οἱ δικοί σας: Οἱ ἰσαπόστολοι Κύριλλος καί Μεθόδιος, ὁ ἅγιος Γαβριήλ ὁ παιδομάρτυς καί ἄλλοι φανεροί καί ἀφανεῖς προασπιστές τῆς Ὁρθοδοξίας στή μαρτυρική αὐτή περιοχή. Ὅλοι συναγάζονται μαζί μας, βλέπον-

τας τά «ἔκγονά» τους νά μένουν σταθερά καί ἀμετακίνητα στούς δρόμους πού ἐκεῖνοι ἐχάραξαν.

Γευόμενοι κι ἐμεῖς αὐτῆς τῆς χαρᾶς τῆς ἐνώσεώς μας ἐν Χριστῷ διά τοῦ ἐνός ἄρτου καί τοῦ ἐνός ποτηρίου, ἐπαναλαμβάνουμε μέ συγκίνηση τήν ἀποστολική ρῆση πού ἀκούσαμε σήμερα στό Θαβώρ: «Καλόν ἐστίν ἡμᾶς ὧδε εἶναι» (Ματθ. 14, 4). Καί πράγματι! Τί τό ωραιότερο ἀπό τό «κατοικεῖν ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου» μαζί μέ ἀδελφούς ἀγαπημένους, μάλιστα κατὰ τήν τέλεση ἀπό κοινοῦ τῆς Θείας Εὐχαριστίας;

Ἡ προσωπική μου συγκίνηση καθίσταται μεγαλύτερη γιατί τό σημερινό συλλεΐτουργό μας τελεῖται σέ μιά ἀπό τίς περίφημες Μονές σας. Ἐξησα 25 ὁλόκληρα χρόνια ὡς μοναχός, ἀπό τή θέση τοῦ δοκίμου μέχρι καί τοῦ ἡγουμένου καί εἶμαι σέ θέση νά ἀξιολογήσω τήν προσφορά τῶν Μονῶν εἰς τήν Ἐκκλησίαν. Τά Μοναστήρια εἶναι τά νεῦρα τῆς Ὁρθοδοξίας. Χωρίς αὐτά δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει ζωντανή ποιμαίνουσα Ἐκκλησία. Στά Μοναστήρια δοξάζεται ὁ Θεός, ἐξουθενοῦται ὁ διάβολος, καλλιεργεῖται ἡ ἀκρίβεια τοῦ Εὐαγγελικοῦ Νόμου καί ἡ διδασκαλία τῶν Πατέρων. Οἱ μοναχοί γίνονται φῶς Χριστοῦ, τό ὁποῖο «φαίνει πᾶσι». Γίνονται μέ τή ζωή τους κρίση γιά τόν κόσμον πού ἄλλοτριώνει τή ζωή τοῦ ἀνθρώπου, προβάλλοντας στήν κοινωνία τό Χριστιανικό ἦθος, ἀλλά καί κρίνουν ἀμείλικτα καί κάθε ἐκκοσμίκευση τῆς Ἐκκλησίας πού ἐπιχειροῦν σ' αὐτήν οἱ δυνάμεις τοῦ αἰῶνος τούτου. Ἡ παρουσία μας, ὡς ἐκ τούτου, στήν Ἱεράν αὐτή Μονή, κατὰ τή μεγαλάνυμο ἑορτή τῆς Μεταμορφώσεως, αὐξάνει τό συγκινησιακό κλίμα τῆς ἡμέρας.

Νιώθουμε, ὄντως, τό αἶδιον φῶς τῆς Τρισηλίου Θεότητος πού ἀποκαλύφθηκε εἰς τό ὄρος Θαβώρ καί τοῦ ὁποίου μέτοχοι ἐγένοντο «καθώς ἠδύναντο» οἱ πρόκριτοι τῶν μαθητῶν, νά καταυγάζει καί τή δική μας ὑπαρξη. Εἶθε τό φῶς αὐτό νά περισκέπει καί τούς πιστούς τῶν δύο Ἐκκλησιῶν μας, νά φωτίζει τά διανοήματά τους πρὸς ἐργασίαν τῶν θείων ἐντολῶν, νά ἐνισχύει τάς ἐδῶ ἀσκουμένους ἀδελφάς, νά ἀξιώνει καί τήν Ἀγιωτάτην Ἐκκλησίαν τῆς Πο-

λωνίας νά δίδει τήν καλή μαρτυρία ἐνώπιον ἑτεροδόξων καί ἁλλοεθνῶν.

Τό φῶς τῆς Μεταμορφώσεως εἶναι προοίμιον τῆς μελλούσης λαμπρότητος τῶν ἐκλεκτῶν. Συνιστᾷ ὅμως, ταυτόχρονα, καί στόχο ἰσόβιο πού προδιαγράφει καί τήν ἐπίγεια πορεία τῶν διαστῶν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ἡ «ἄσχετος» ἐκείνη φωτοχυσία ἀκολουθήθηκε τήν εἰς «ὄρος ὑψηλόν» ἀνάβασιν, δηλώνοντας, ἔτσι, ὅτι «οἱ τῷ ὕψει τῶν ἀρετῶν διαπρέποντες καί τῆς ἐνθέου δόξης ἀξιοθήσονται».

Ὁ σύγχρονος κόσμος, Μακαριώτατε, ἀνίδεος τῶν ἀκτίστων ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ ὄχι μόνο τό φῶς τῆς Μεταμορφώσεως ἀδυνατεῖ νά ἀντικρύσει, ἀλλ' οὔτε καί τό φυσικό φῶς ἐπιδιώκει. Ἐργάζεται τά ἔργα τοῦ σκότους μακριά ἀπό τό φῶς τῆς ἡμέρας. Ἐπαληθεύεται ἔτσι ἡ ρήση τοῦ Κυρίου «Πᾶς ὁ τά φαῦλα πράσων μισεῖ τό φῶς» (Ἰω. 3, 25). Κι εἶναι εὐθύνη τῆς Ἐκκλησίας, τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, νά εὐαγγελιστεῖ στό σύγχρονο παραπαίοντα κόσμο «ὁδόν σωτηρίας». Οἱ δύο μας Ἐκκλησίες, παρά τό μικρό ἀριθμητικό μέγεθός τους, ἔχουν καί εὐθύνη, ἀλλά καί προοπτικές μεγάλες, λόγω τῆς ἔνταξης τῶν χωρῶν μας στήν Ἐνωμένη Εὐρώπη. Ἡ Εὐρώπη ἔχει ἀνάγκη τήν Ὁρθόδοξη πνευματικότητα. Ἐχει ἀνάγκη τῶν προτάσεων πού καταθέτει ἡ Ὁρθοδοξία γιά νά βγεῖ ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος ἀπό τά ἀδιέξοδά του, στά ὁποῖα τόν ἔχουν ὀδηγήσει ὁ ἐγωισμός, ὁ εὐδαιμονισμός καί ὁ ξηρός ὀρθολογισμός. Ἡ Ὁρθοδοξία δέν ὑπόσχεται ὑλικά ἀγαθά στόν ἄνθρωπο. Οὔτε καί διαθέτει τέτοια. Τοῦ δίνει, ὅμως, διέξοδο στή μοναξιά του, ἀπαντήσεις στήν ἀνασφάλειά του, ὑποδείξεις γιά τή βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Τόν εἰσάγει στόν γνόφο τοῦ Θεωρείου φωτός. Τόν διδάσκει, ὅτι τό φῶς τοῦτο εἶναι μεθεκτόν, φτάνει ὁ καθένας νά προετοιμάσει κατάλληλα τόν ἑαυτό του.

Χαιρόμαστε ἰδιαίτερως, Μακαριώτατε, γιατί ἡ ἐπίσκεψή μας στή χώρα σας μᾶς δίνει τήν εὐκαιρία νά συμπροβληματιστοῦμε στά θέματα αὐτά καί νά ἀναζητήσουμε ἀπό κοινοῦ διεξόδους στά σημερινά μακράν τοῦ Θεοῦ ἀδιέξοδα.

Ἀπό τήν περασμένη Κυριακή πού φτάσαμε στή φιλόξενη χώρα σας, παρακολουθοῦμε καί θαυμάζουμε τή ζωτικότητα καί τήν πρόοδο τοῦ Ὁρθόδοξου Πολωνικοῦ λαοῦ. Μέσα σέ μιά χώρα μέ τή συντριπτική πλειοψηφία τῶν κατοίκων της νά εἶναι ἑτερόδοξοι, ἡ ὑπαρξη μιᾶς μικρῆς, ἀλλά δυναμικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, ἄριστα συγκροτημένης, μέ ἕξι ἐπισκοπές, ἀνδρικά καί γυναικεῖα μοναστήρια, Ἱερατική Σχολή καί τμήμα Ὁρθόδοξης Θεολογίας στή Χριστιανική Θεολογική Ἀκαδημία τῆς Βαρσοβίας καί στό Πανεπιστήμιο τοῦ Μπιαλιστόκ, συνιστᾷ μιά λαμπρή μαρτυρία στό σύγχρονο κόσμο.

Ἀναπολοῦμε τήν μακράν σειρά τῶν διωγμῶν, τῶν κατατρεγμῶν, τῆς καταπίεσης καί τόσων ἄλλων δεινῶν, ἀπό τά ὁποῖα πέρασε ἡ μαρτυρική Ἐκκλησία σας καί δοξάζουμε τόν Θεό τόν ἐξαγαγόντα αὐτήν εἰς ἀναψυχήν. Ἔζησε ἡ Πολωνική Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἑτεροχρονισμένα τούς διωγμούς τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας. Διῆλθε μέσα ἀπό συμπληγάδες πέτρες, «ἐλογίσθη ὡς νεκρά», ἀλλά, «δόξα τῷ Θεῷ», «ἰδοῦ ζεῖ» καί προοδεύει.

Ἡ ἐγκαρτέρηση πού ἐπέδειξε ἡ Ἐκκλησία καί ὁ λαός σας στούς χρόνους τῶν διωγμῶν καί τῶν ταλαιπωριῶν ἀναδεικνύεται ἐνισχυτικό παράδειγμα καί γιά μᾶς πού βιώνουμε μιά παρατεταμένη θλίψη καί μιά ἀνείπωτη τραγωδία τοῦ λαοῦ καί τῆς χώρας μας. Ἀπό τό 1974 - συμπληρώθηκαν ἤδη 35 χρόνια - ἡ Τουρκία, μιά γειτονική μας χώρα, πού ἐποφθαλμιοῦσε πάντα τήν Κύπρο, λόγω τῆς γεωγραφικῆς σπουδαιότητάς της, μᾶς ἐπετέθη καί κατέλαβε τό 37% τοῦ ἐδάφους μας. Κι ἐπί πλέον ἐκδίωξε ὅλον τόν γηγενῆ Ὁρθόδοξο πληθυσμό ἀπό τήν περιοχή αὐτή, τήν ὁποία καί ἐποικίζει μέ Μουσουλμάνους ἀπό τήν Ἀνατολία, μέ σκοπό τήν ἀλλαγὴ τοῦ δημογραφικοῦ χαρακτῆρα τῆς νήσου μας. Κι ἀκόμα, περισσότεροι ἀπό πεντακόσιοι ναοί μας στά κατεχόμενα, ἐδῶ καί 35 χρόνια, σιγοῦν. Ἄλλοι κατεδαφίστηκαν, ἄλλοι μετετράπησαν σέ μουσουλμανικά τεμένη, σέ ἀποθήκες, σέ στάβλους ζώων, ἄλλοι παραδόθησαν στή φθορά τοῦ χρόνου. Κι ὅλα αὐτά μέ τήν ἀνοχή τῆς δῆθεν πολιτισμένης ἀνθρωπότητας.

Ἡ Κύπρος εἶναι ἡ πρώτη Εὐρωπαϊκὴ χώρα, ποὺ δέχτηκε τὸν Χριστιανισμό. Κι ὅμως τὰ τεκμήρια τῆς χριστιανικότητάς της - ναοί, ἱερές μονές, εἰκόνες καὶ ἐπιγραφές - καταστρέφονται συστηματικά. Ὁ ἴδιος ὁ τάφος τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα, τοῦ ἱδρυτοῦ καὶ προστάτου τῆς Ἐκκλησίας μας, βεβηλώνεται. Τό ἴδιο καὶ ἡ Μονή του. Ἡ ἴδια συστηματικὴ προσπάθεια γίνεται καὶ γιὰ τὴν καταστροφή τῶν τεκμηρίων τῆς ὑπερτρισχιλιόχρονης ἐλληνικότητάς της νήσου μας.

Στὴν Ἑνωμένη Εὐρώπῃ οἱ κάτοικοι ὅλων τῶν χωρῶν της ἔχουν τὸ δικαίωμα τῆς ἐλεύθερης διακίνησης, ἐγκατάστασης καὶ ἀπόκτησης περιουσίας σὲ ὅλη τὴν ἑκτασί της. Ἐμεῖς στερούμαστε αὐτὸ τὸ δικαίωμα ἀκόμα καὶ στὴν ἴδια τὴ χώρα μας.

Ἡ εὐτυχὴς ἔκβαση τῶν δικῶν σας δοκιμασιῶν δίνει ἐλπίδα καὶ σ' ἐμᾶς. «Ζεῖ Κύριος», «Ὅς οὐκ ἐάσει ἡμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δυνάμεθα» (Α' Κορ. 10, 15). Ζητοῦμε τίς δικές σας θεοπειθεῖς προσευχές, Μακαριώτατε, τῆς Ἱεραρχίας, τοῦ κλήρου καὶ τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ σας γιὰ λύση τῶν δεινῶν μας, σύντμηση τοῦ χρόνου τῆς δοκιμασίας μας.

Ὅμως, ἡ ἐξόχως πανηγυρικὴ δι' ὅλον τὸν ὀρθόδοξο κόσμο σημερινή μέρα δέν ἐπιτρέπει τὴν παραμονή μας στὰ γήινα καὶ στὰ ἀπαισιόδοξα. Ὁ ἱερός ὑμνογράφος παρακινεῖ: «Οἱ συγκάπτοντες εἰς γῆν τὴν ψυχὴν μου λογισμοὶ ἐπάρθητε καὶ ἄρθητε εἰς ὕψος θείας ἀναβάσεως... προφθάσωμεν... ἵνα ἴδωμεν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν». Ἐπαναλαμβάνοντας τὴν εὐχὴν τῆς Ἐκκλησίας: «Καὶ ἔστω ἡ λαμπρότης Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐφ' ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ ἐφ' ὑμᾶς», σᾶς εὐχαριστοῦμε καὶ πάλιν, Μακαριώτατε, γιὰ τὴν πρόσκληση καὶ τὴν φιλοξενία ποὺ μᾶς παρέχετε. Μὲ χαρὰ θὰ σᾶς περιμένουμε καὶ πάλιν στὴν Κύπρο, ὅποτε ἐσεῖς τό θελήσετε. Εἴθε ὁ Θεός νά ὁδηγεῖ καὶ ἐσᾶς καὶ τὸν λαό σας εἰς ὁδὸν εἰρήνης».

Μετά τίς ὁμιλίες ὁ Προκαθήμενος τῆς Πολωνικῆς Ἐκκλησίας παρασημοφόρησε τὸν Μακαριώτατο μέ τό παράσημο τῆς Ἀγίας Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς (πρώτης τάξεως), ποὺ εἶναι ἡ ἀνώτατη

διάκριση τῆς Πολωνικῆς Ἐκκλησίας. Παρασημοφόρησε, ἐπίσης, τόν Μητροπολίτη Πάφου μέ τό παράσημο τῆς Ἀγίας Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς (δευτέρας τάξεως) καί μέ τό ἀντίστοιχο παράσημο τρίτης τάξεως τόν Πρωτοπρεσβύτερο Κυριακό Χρυσάνθου καί τό διάκονο Τυχικό Βρυώνη. Ἐγινε, ἐπίσης, ἀνταλλαγή δώρων.

Στή Θεία Λειτουργία, πού ἀπό τίς 11 μέχρι τίς 12 μ. μεταδιδόταν ἀπ' εὐθείας ἀπό τήν κρατική τηλεόραση τῆς Πολωνίας, παρευρέθησαν ὁ Πρέσβης τῆς Λευκορωσίας, ἡ Πρέσβειρα τῆς Κύπρου καί ἐκπρόσωποι τῆς Κυβερνήσεως τῆς Πολωνίας.

Ἀκολούθησε γεῦμα στή Μονή, κατά τή διάρκεια τοῦ ὁποίου ὁ Μακαριώτατος εὐχαρίστησε τόν Μητροπολίτη Βαρσοβίας γιά τήν πρόσκλησή του νά ἐπισκεφθεῖ τήν Πολωνία, πού εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα καί τήν ἀνεπανάληπτη ἐμπειρία τῆς Γκραμπάρκα. Εὐχαρίστησε, ἐπίσης, τήν Ἡγουμένη Ἑρμιόνη γιά τήν ἄψογη λειτουργία τῆς Μονῆς, καθώς καί γιά τή φιλοξενία, καί τῆς ἐπέδωσε ἕνα ἐπιστήθιο σταυρό. Μετά τό γεῦμα ὁ Μητροπολίτης Βαρσοβίας παρουσίασε στόν Μακαριώτατο τά μέλη τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας Πολωνίας, ἀνεφέρθη στίς ἐπαρχίες καί τό ἔργο τους, καθώς καί τούς ἰδιαίτερους τομεῖς, στούς ὁποίους ὁ καθένας δραστηριοποιεῖται.

Τό ἀπόγευμα ἀναχωρήσαμε γιά τήν πόλη Μπιαλιστόκ, στό ἀνατολικό μέρος τῆς Πολωνίας, ὅπου βρίσκεται καί ὁ περισσότερος Ὁρθόδοξος πληθυσμός. Ὡς γνωστόν, οἱ Ὁρθόδοξοι τῆς Πολωνίας ἀνέρχονται γύρω στίς 500.000. Ἡ Αὐτοκέφαλη Ἐκκλησία τῆς Πολωνίας (ἀνεκηρύχθη αὐτοκέφαλη ἀπό τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο τό 1924) διαιρεῖται σέ ἕξι ἐπαρχίες. Διαθέτει τέσσερις ἀνδρικές καί τρεῖς γυναικεῖες μονές, καθώς καί Ἱερατική Σχολή. Ἡ Χριστιανική Θεολογική Ἀκαδημία τῆς Βαρσοβίας, καθώς καί τό Πανεπιστήμιο τοῦ Μπιαλιστόκ, διαθέτουν τμήμα Ὁρθοδόξου Θεολογίας.

Στίς 6 μ.μ. φτάσαμε στό Μπιαλιστόκ. Στήν πλατεῖα, ἔξω ἀπό τό ἐπιβλητικό μέγαρο τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, μᾶς ὑπεδέχθη ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μπιαλιστόκ καί Γκντάνσκ Ἰάκωβος καί ὁ Ἐπί-

σκοπος Μπιέλσκ Γρηγόριος, καθώς και ένα μεγάλο πλήθος λαού. Ίδιαίτερη ήταν ή ύποδοχή προς τόν Μητροπολίτη Βαρσοβίας, ό όποιος είχε διατελέσει μέχρι τό 1998, όποτε έξελέγη Μητροπολίτης Βαρσοβίας, Άρχιεπίσκοπος Μπιαλιστόκ.

Στόν καθεδρικό ναό τοῦ Άγίου Νικολάου έψάλη δοξολογία, χοροστατοῦντος τοῦ Άρχιεπισκόπου Κύπρου. Προσφωνώντας τόν Μακαριώτατο κατά τή δοξολογία ό Άρχιεπίσκοπος Μπιαλιστόκ Ίάκωβος τόνισε τή μεγάλη σημασία τής έπίσκεψης τοῦ Προκαθμένου τής Κυπριακής Έκκλησίας, μιās άπό τίς άρχαιότερες

Άπό τήν ύποδοχή στην πόλη Μπιαλιστόκ.

Άποστολικές Έκκλησίες, στην Πολωνία. Η Πολωνική Έκκλησία, πολύ νεότερη, άνέφερε, πέρασε κι αυτή, όπως και ή Κυπριακή Έκκλησία περιόδους διωγμών και ταλαιπωριών. Όμως, μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ, τώρα άνασυντάχτηκε και διανύει μιάν περίοδο προόδου. Έκανε μνεία στό μαρτύριο τοῦ Άγίου Γαβριήλ τοῦ

Μπιαλιστόκ, τοῦ παιδομάρτυρος, τοῦ ὁποίου τό λείψανο βρίσκεται στόν καθεδρικό ναό τοῦ Ἀγίου Νικολάου, καί τό ὁποῖο προσκυνήσαμε. Ἀνέφερε ὅτι στήν πόλη τοῦ Μπιαλιστόκ, μέ συνολικό πληθυσμό 280 χιλιάδων, οἱ ἐξήντα χιλιάδες εἶναι Ὁρθόδοξοι. Λειτουργοῦν ἐκεῖ τρεῖς ἐνορίες, ἐνῶ τώρα κτίζονται κι ἄλλοι ἐνοριακοί ναοί. Σέ μερικές κοντινές κοινότητες τό ποσοστό τῶν Ὁρθοδόξων ἀνέρχεται στό 50%. Τέλος, ἀνεφέρθη καί στή μεγάλη ἐορτή τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Χριστοῦ, πού γιορταζόταν τήν ἡμέρα ἐκείνη, κι εὐχήθηκε ὅπως ὁ Θεός καταξιώσει ὅλους τοῦ αἵδιου φωτός του στήν ἀνέσπερη βασιλεία του.

Ἀπαντώντας ὁ Μακαριώτατος ἀνέφερε:

«Μακαριώτατε Μητροπολίτα Βαρσοβίας καί πάσης Πολωνίας κ. Σάββα,

Σεβασμιώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Μπιαλιστόκ καί Γκντάνσκ κ. Ἰάκωβε,

Εὐχαριστοῦμε θερμά γιά τήν ὑποδοχή πού μᾶς ἐπεφυλάξατε. Ἡ ἀγάπη πού ἐπιδεικνύετε σ' ἐμένα καί στά μέλη τῆς τιμίας συνοδείας μου ξεπέρασαν κάθε προσδοκία μας.

Στίς μέρες πού βρισκόμαστε στή φιλόξενη χώρα σας γίναμε αὐτόπτες καί αὐτήκοοι μάρτυρες μιᾶς ἰδιαίτερα δυναμικῆς καί ἄρτια ὁργανωμένης Ἐκκλησίας. Οἱ γνώσεις πού εἶχαμε γιά τήν Ἐκκλησία σας, λόγω τοῦ μαρτυρικοῦ παρελθόντος της, μᾶς προδιέθεταν γιά χαμηλότερες προσδοκίες. Βρήκαμε, ὅμως, μίαν Ἐκκλησία μέ ὑψηλότερες προδιαγραφές. Θαυμάσαμε καί παραδειγματιστήκαμε ἀπό τήν θρησκευτικότητα τοῦ Ὁρθόδοξου Πολωνικοῦ λαοῦ. Διαπιστώσαμε, μέ τήν ἐπίσκεψή μας σέ κρατικούς ἀξιωματούχους, τίς πολύ καλές σχέσεις μεταξύ Κράτους καί Ἐκκλησίας, πράγμα πού συνιστᾷ μιά καινούργια ἐμπειρία σέ σχέση μέ τό παρελθόν. Ἀντιληφθήκαμε τή διάθεση τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας σας, παρά τήν μικρή ἀριθμητική δύναμή της, μέ τήν ἐμπνευσμένη καθοδήγηση τοῦ Μακαριωτάτου Μητροπολίτου κ. Σάββα, νά διαδραματίζει ἡγετικό ρόλο στή σύγχρονη κοινωνία.

Δοξάζουμε τόν Θεό πού εὐλόγησε αὐτή τήν ἀναγέννηση καί συγχαίρουμε ἐγκάρδια ὅλους, ὅσους, γενόμενοι ὄργανα τοῦ Θεοῦ, συνέβαλαν σ' αὐτήν.

Ἡ ἐπίσκεψή μας στήν πόλη σας σηματοδοτεῖται ἀπό τήν μεγάλη ἐορτή τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Χριστοῦ. Ἡ προτροπή τῆς Ἐκκλησίας ἀπευθύνεται σήμερα πρὸς ὅλους: «Φωτί προσλάβω-μεν φῶς». Ταυτόχρονα, ὅμως, καί ἡ ὑπόδειξή της: «Τό νέφος δια-κόψωμεν τοῦ γεώδους σαρκίου». Ἔτσι θά φθάσουμε στὸν προο-ρισμό μας. Θά γίνουμε δεκτικοί τῆς χάριτός του, ἀλλά καί θά με-ταδίδουμε κι ἐμεῖς αὐτή τὴ χάρη στὴ σύγχρονη κοινωνία, πού τήν ἔχει ἀνάγκη. Ἡ εὐθύνη ἡμῶν τῶν Ὁρθοδόξων, μέσα στήν πολυ-πολιτισμικὴ κοινωνία τῆς Εὐρώπης καί τήν πλημμυρίδα τῶν ἐτε-ροδόξων, πού μᾶς περιβάλλει, εἶναι σήμερα ἰδιαίτερα μεγάλη. Ἡ πίστη στήν παντοδυναμία τοῦ ἀνθρώπου καί ἡ ὑπερεκτίμηση τῶν ἐπιτευγμάτων του στό πεδίο τῆς ἐπιστήμης καί τῆς τεχνολογίας, ἡ στροφή τῆς προσοχῆς στὰ παροδικὰ καί πεπερασμένα τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου τούτου, ἀπομάκρυναν τόν ἄνθρωπο ἀπὸ τό ἀπόλυτο καί τό αἰώνιο, τόν ἀποξένωσαν ἀπὸ τὸν ἐσωτερικὸ του κόσμο, ὅπου συντελεῖται ἡ ἐπαφή μέ τόν Θεό καί τοῦ «ἔψυξαν» τήν πίστη. Τήν ἐλάττωση τῆς πίστεως καί τήν στροφή πρὸς τὸν ἔξω κόσμο, ἀκολούθησε ἡ διατάραξη τῆς ἐσωτερικῆς γαλήνης καί ἡ πρόσκτηση τοῦ ἄγχους. Ἀκριβῶς ἡ ἀπάντηση τῆς Ὁρθοδοξίας σ' αὐτή τήν τάση εἶναι ὅτι «οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρω-πος». Δέν εἶναι μόνον ἡ ὕλη ἀπαραίτητη στὴ ζωὴ μας, οὔτε καί ἔχει αὐτὴ τὰ πρωτεῖα. Καλούμαστε μέ τήν δική μας ἔμπρακτη στάση νά δείξουμε τρόπο ζωῆς καί στοὺς γύρω μας, σ' ὁλόκληρη τήν κοινωνία.

Διασχίζοντας σήμερα τὴ χώρα σας, θαυμάσαμε τὰ ἐπιτεύγμα-τα τοῦ Πολωνικοῦ λαοῦ. Προσκυνώντας στὰ διάφορα σεβάσματα καί στοὺς τόπους τῆς κοινῆς λατρείας μας, δέν μπορούμε νά μὴ θυμηθοῦμε καί νά σημειώσουμε τήν τραγωδία τῆς μικρῆς πατρί-δας μας καί νά σᾶς καταστήσουμε γνῶστες τῆς ταλαιπωρίας τοῦ λαοῦ μας. Στὴν Κύπρο μιά ἐπαίσχυντη κατοχικὴ γραμμὴ κρατᾷ

χωρισμένη τή χώρα μας. Έδω καί 35 χρόνια οί Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί, πού ἀποτελοῦν τό 82% τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας μας, διώχτηκαν, ὕστερα ἀπό μιᾶ αἱματηρή στρατιωτική ἐπέμβαση τῆς Τουρκίας, ἀπό τό 37% τοῦ ἐδάφους μας. Τό κατεχόμενο μέρος ἐποικίζεται μέ Μουσουλμάνους πού μεταφέρει συνεχῶς ἡ Τουρκία ἀπό τήν Ἀνατολία. Οἱ ναοί μας, περισσότεροι ἀπό 500, βεβηλώθηκαν. Ἄλλοι κατεδαφίστηκαν, ἄλλοι μετετράπησαν σέ μου-

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μπιαλιστόκ Ἰάκωβος προσφέρει στό Μακαριώτατο εἰκόνα τοῦ Ἀγ. Γαβριήλ.

σουλμανικά τεμένη, ἄλλοι σέ στάβλους ζῶων καί ἄλλοι ἀφέθηκαν στήν καταστροφική παρέλευση τοῦ χρόνου. Δέν μπορούμε νά ἐπισκεφθοῦμε τά σπίτια καί τίς περιουσίες μας οὔτε καί νά λειτουργήσουμε, ἀκόμα καί νά ἐπιδιορθώσουμε, τίς ἐκκλησίες μας. Δέν μπορέσαμε, κατὰ τήν πρόσφατη ἐπίσκεψή του, νά ξεναγήσουμε τόν Μακαριώτατο Μητροπολίτη σας καί τήν τιμία συνοδεία του στόν τάφο τοῦ ἱδρυτῆ τῆς Ἐκκλησίας μας Ἀποστόλου Βαρνάβα, στόν τάφο τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος καί στήν ἐκεῖ Μονή

του, στό μοναστήρι τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέα, στούς καθεδρικούς μας ναούς στήν Ἀμμόχωστο, στήν Κερύνεια, στή Μόρφου. Ἡ θλίψη διαπερνᾷ τήν ψυχή μας μπροστά στήν ἄθλια κατάσταση τῶν τόπων λατρείας μας, ἀλλά καί στόν κίνδυνο ἐκτουρκισμοῦ τῆς πατρίδας μας.

Ἡ «πολιτισμένη» ἀνθρωπότητα ἀδιαφορεῖ γιά τίς ἀξίες, τήν ἐλευθερία καί τή δικαιοσύνη. Θωπεύει τόν κατακτητή, γιατί προσβλέπει σέ ἀνταλλάγματα καί οἰκονομικά ὀφέλη ἀπό αὐτόν. Ζητοῦμε ἀπό ὅλους βοήθεια. Πρῶτα τίς προσευχές σας στό Θεό καί μετὰ τήν, κατά τό δυνατό, παρέμβασή σας στούς πολιτικούς τῆς χώρας σας. Μιά ἀδελφή Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία βρίσκεται σήμερα σέ πραγματικό κίνδυνο ἐπιβίωσης.

Εὐχαριστώντας σας καί πάλιν, εὔχομαι ὅπως ὁ Θεός ἐνισχύει ὅλους στόν ἀγῶνα γιά ἡθική καί πνευματική τελείωση, καταστήσει δέ τήν Ἀγιωτάτη Ἐκκλησία τῆς Πολωνίας «λύχρον φαίνοντα ἐν αὐχμηρῷ τόπῳ» (Β' Πέτρ. 1, 19)».

Ἀκολούθησε δεῖπνο στό μέγαρο τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Μπιαλιστόκ, στό ὁποῖο παρακάθησαν καί ὁ Καθολικός Ἀρχιεπίσκοπος τῆς πόλεως, Βουλευτές, καθώς καί ἕνας Εὐρωβουλευτής τῆς περιοχῆς, πού εἶναι καί Ὁρθόδοξος. Ὁ τελευταῖος ἐξέφρασε τήν πλήρη ὑποστήριξή του στόν δίκαιο ἀγῶνα τῆς Κύπρου, τό πρόβλημα τῆς ὁποίας γνωρίζει ἀπό προσωπική ἐπίσκεψή του στήν πατρίδα μας. Κατά τή διάρκεια τοῦ δείπνου πολλοί ἐκπρόσωποι ὀργανωμένων συνόλων ἔδωσαν στόν Μακαριώτατο βιβλία καί ἄλλα ἀναμνηστικά δῶρα.

Τό βράδυ φιλοξενηθήκαμε στό παρακείμενο ξενοδοχεῖο «Cristal».

Τό πρωί τῆς ἐπομένης, Πέμπτης 20 Αὐγούστου, συνοδευόμενοι ἀπό τόν Μακαριώτατο Μητροπολίτη Βαρσοβίας καί τόν Σεβασμιώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Μπιαλιστόκ, ἐπισκεφθήκαμε τούς τρεῖς Ὁρθόδοξους ἐνοριακούς ναούς τῆς πόλεως, τό ναό τῆς Ἀναστά-

σεως τοῦ Κυρίου, τό ναό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί τό ναό τῆς Ἁγίας Σοφίας. Καί οἱ τρεῖς ναοί εἶναι μεγαλοπρεπεῖς, πλήρως ἀγιογραφημένοι, μέ ἐνοριακές αἰθουσες καί οἰκίες γιά τούς ἱερεῖς. Καί στούς τρεῖς ναούς ἐπεφυλάχθη ἰδιαίτερος θερμή ὑποδοχή στόν Μακαριώτατο ἀπό τό πλῆθος τῶν ἐνοριτῶν πού εἶχαν συγκεντρωθεῖ. Ἐγένοντο προσφωνήσεις ἀπό τούς προΐσταμένους τῶν ναῶν καί ἀντιφωνοῦσε ὁ Μακαριώτατος.

Ἡ πόλις τοῦ Μπιαλιστόκ διαθέτει καί Ὁρθόδοξο Ἐκκλησιαστικό Ραδιοσταθμό, στό κτιριακό συγκρότημα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Κατά τήν ἐκεῖ ἐπίσκεψή μας ὁ Μακαριώτατος παραχώρησε στόν Σταθμό συνέντευξη.

Ἀπό τήν ἐπίσκεψη στή Μονή Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου στή Σούπραλ.

Τό μεσημέρι ἐπισκεφθήκαμε τήν ἀνδρῶα ἱερά μονή τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου στή Σούπραλ, ὅπου Ἡγούμενος εἶναι ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Μπιέλσκ κ. Γρηγόριος, βοηθός τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μπιαλιστόκ. Στόν Μακαριώτατο ἐπεφυλάχθη

θερμή ύποδοχή από τόν Ἑγούμενο καί τούς πατέρες τῆς Μονῆς, καθώς καί από πλῆθος προσκυνητῶν. Μετά τή δέηση στό καθολικό τῆς Μονῆς ἐπισκεφθήκαμε τό πολύ ἀξιόλογο Ἑκκλησιαστικό Μουσεῖο τῆς Μονῆς καί ξεναγηθήκαμε στά πολλά ἄλλα κτίσματά της, μερικά ἀπό τά ὁποῖα ἀνακαινίζονται ἀκόμα, καί ἀκολούθως παρακαθήσαμε σέ γεῦμα πού μᾶς παρέθεσε ὁ Ἑγούμενος.

Μετά ἀπό ἓνα ταξίδι 2,5 ὥρῶν φτάσαμε στή Βαρσοβία, στό ξενοδοχεῖο «Hetman». Ἡ διαδρομή ἦταν πολύ εὐχάριστη, γεμάτη μέ πράσινο καί μέ πολλά νερά. Τά δάση καλύπτουν ἓνα μεγάλο ποσοστό τῆς Πολωνίας, οἱ δέ καιρικές συνθῆκες ἀποτρέπουν τήν εὐκολή διάδοση πυρκαγιῶν.

Στίς 6 μ.μ. ἐπισκεφθήκαμε τήν ἐνορία τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῆς Κλίμακος, στή Βαρσοβία. Εἶναι μιά ἐνορία μέ οἰκονομική ἄνεση, ὅπως μᾶς ἐξήγησε ὁ Μητροπολίτης Βαρσοβίας, ἡ ὁποία εἶναι ἐκδηλη καί στούς γύρω χώρους. Πίσω ἀπό τό ναό εὐρίσκονται καί οἱ τάφοι τῶν Μητροπολιτῶν Βασιλείου καί Στεφάνου, τούς ὁποίους ἐπισκεφθήκαμε. Στό δεῖπνο πού ἀκολούθησε στίς αἴθουσες τοῦ ναοῦ παρακάθησαν, ἐκτός ἀπό τοπικούς παράγοντες, ὁ Πρέσβης τῆς Ἑλλάδος στήν Πολωνία μετά τῆς συζύγου του (οἱ ὁποῖοι ἐκείνη τήν ἡμέρα ἐπέστρεψαν ἀπό τήν Ἑλλάδα, ὅπου εἶχαν μεταβεῖ γιά διακοπές) καί ἡ Πρέσβειρα τῆς Κύπρου στήν Πολωνία.

Ὁ προῖστάμενος τοῦ ναοῦ καλωσῶρισε μέ ἰδιαίτερη θέρμη τούς δύο Προκαθημένους καί ἔδωσε σ' αὐτούς ἀντίγραφο θαυματουργικῆς εἰκόνας πού φυλάσσεται στό ναό.

Ἀπαντώντας στήν προσφώνηση τοῦ προῖσταμένου τοῦ ναοῦ, ὁ Μακαριώτατος ἔκαμε μιάν ἀναλυτική ἀναφορά στό Κυπριακό πρόβλημα. Ἀνεφέρθη στίς σημερινές ἐξελίξεις καί στό τί περιμένουμε ἀπό τήν Εὐρωπαϊκή Ἑνωση καί τόν πολιτισμένο κόσμο. Ἐπεσήμανε, ἐπίσης, τήν διαχρονικά ἀναξιόπιστη θέση τῆς Τουρκίας καί ζήτησε ἀπό ὅλους νά βοηθήσουν, ὅσο μποροῦν, τόν λαό τῆς Κύπρου, ὥστε νά ἀπαλλαγεῖ ἀπό τά δεινά τῆς εἰσβολῆς καί κατοχῆς.

Τό βράδυ, στό ξενοδοχείο, οί δύο Προκαθήμενοι μέ τή συμμετοχή τών Ἐπισκόπων Πάφου καί Σιεμιατίτσε ἀνασκόπησαν ἐπί μακρόν τήν κατάσταση στόν Ὁρθόδοξο κόσμο, τίς σχέσεις μεταξύ τών ἐπί μέρους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καί τήν πορεία πρὸς τήν Μεγάλη Σύνοδο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἰδιαίτερα συζητήσαν τό θέμα τών Διπτύχων, τό ὁποῖο θά μελετηθεῖ στήν παρασκευαστική Συνάντηση τών ἐκπροσώπων τών Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν στή Γενεύη τόν προσεχῆ Δεκέμβριο. Οἱ δύο Προκαθήμενοι συμφώνησαν στό ὅτι βασικό κριτήριο γιά τή σειρά τών Ἐκκλησιῶν στά Δίπτυχα θά πρέπει νά εἶναι ἡ ἀρχαιότητα καί ὁ χρόνος ἀνακήρυξης τοῦ Αὐτοκεφάλου. Τό πλῆθος τών πιστῶν καί ἡ ἀριθμητική δέν ἦταν καμιά φορά κριτήριο τῆς Ἐκκλησίας, ἀφοῦ κατὰ τή ρήση τοῦ ἴδιου τοῦ Κυρίου: «οὐ εἰσι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι» βρίσκεται καί ὁ ἴδιος παρών. Οἱ δύο Προκαθήμενοι δέν διαβλέπουν καμιά διαφορά στόν τίτλο τών Προκαθημένων τών Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν. Τό ἄν, δηλαδή, κάποιος ὀνομάζεται Πατριάρχης ἢ Ἀρχιεπίσκοπος ἢ Μητροπολίτης, δέν δίδει προτεραιότητα στήν Ἐκκλησία τῆς ὁποίας ἡγεῖται.

Διεξοδικά συζητήθηκε καί τό θέμα τῆς Διασπορᾶς, καθώς καί τό θέμα τῆς λεγομένης «Ἐκκλησίας τῆς Ἀμερικῆς», τήν ὁποία ἡ Πολωνική Ἐκκλησία ἀναγνωρίζει. Τό 25% τών πιστῶν τῆς γνωστῆς ὡς «Μετροπόλια» εἶναι Πολωνικῆς καταγωγῆς. Συζητήθηκαν καί ἄλλα πολλά κοινοῦ ἐνδιαφέροντος θέματα, καί συνεφωνήθη ὅπως διατηρηθεῖ στενή ἐπαφή γιά συντονισμό τών δύο Ἐκκλησιῶν στά πανορθόδοξες ἐμβέλεις θέματα.

Πολύ πρωί τῆς Παρασκευῆς 21ης Αὐγούστου ἀναχωρήσαμε γιά το ἀεροδρόμιο τῆς Βαρσοβίας, ἀπό ὅπου στίς 8 π.μ. ἀναχωρήσαμε, μέσω Βιέννης, γιά τήν Κύπρο. Στό ἀεροδρόμιο μᾶς συνόδευσαν γιά νά ἀποχαιρετήσουν τό Μακαριώτατο, ὁ Μητροπολίτης Βαρσοβίας, ὁ Ἐπίσκοπος Σιεμιατίτσε καί ἡ Πρέσβειρα τῆς Κύπρου στή Βαρσοβία.

Στό ἀεροδρόμιο Λάρνακος, ὅπου φτάσαμε γύρω στίς 3 μ.μ., ὁ

Μακαριώτατος ἐξέφρασε στούς ἀναμένοντες ἐκεῖ ἐκπροσώπους τῶν Μ.Μ.Ε. τήν ἱκανοποίησή του γιά τήν ἐπιτυχημένη ἐπίσκεψή του στήν Ἐκκλησία Πολωνίας. Πρός τόν Μακαριώτατο Μητροπολίτη Βαρσοβίας καί πάσης Πολωνίας κ. Σάββα ἀπέστειλε τήν πύό κάτω εὐχαριστήρια ἐπιστολή:

Μακαριώτατε Μητροπολίτα Βαρσοβίας καί πάσης Πολωνίας, λίαν ἡμῖν ἀγαπητέ καί περισπούδαστε ἀδελφέ καί συλλειτουργέ, κύριε Σάββα, τήν Ὑμετέραν γερασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Βαθύτατα συγκεκινημένοι ἐκ τῆς εἰρηνικῆς ἡμῶν ἐπισήμου ἐπισκέψεως εἰς τήν καθ' Ὑμᾶς Ἀγιωτάτην Ἐκκλησίαν τῆς Πολωνίας, ἐπανήλθομεν αἰσίως, χάριτι τοῦ Θεοῦ καί εὐλογίαις τῆς Ὑμετέρας ἀγαπητῆς Μακαριότητος, εἰς τήν φιλτάτην ἡμῶν νῆσον.

Πλήρεις εὐχαρίστων ἀναμνήσεων, ἐκφράζομεν καί γραπτῶς τάς ἐκ μέσης καρδίας εὐχαριστίας ἡμῶν τε προσωπικῶς καί τῶν τιμίων Συνοδῶν ἡμῶν πρός τήν Ὑμετέραν λίαν ἡμῖν ἀγαπητήν Μακαριότητα, διά τε τήν θερμοτάτην ὑποδοχήν, προσέτι δέ καί διά τήν ἀβραμιαίαν φιλοξενίαν, ὧν ἐτύχομεν.

Θερμοτάτας προσέτι εὐχαριστίας ἐκφράζομεν τόσον πρός τήν Ὑμετέραν φίλην Μακαριότητα, ὅσον καί πρός τοὺς Σεβασμιωτάτους καί τοὺς Θεοφιλεστάτους Ἀγίους Ἀρχιερεῖς, ἀλλά καί πρός τό Χριστεπώνυμον Πλήρωμα τῆς ἀδελφῆς Ἐκκλησίας τῆς Πολωνίας, καί διά τήν περίσσειαν γενικῶς τῶν αἰσθημάτων ἀγάπης, μεθ' ὧν περιέβαλον τήν προσκυνηματικήν ἡμῶν ἐπίσκεψιν ταύτην. Ἀνεξίτηλοι θά παραμένωσι πάντοτε εἰς τάς σκέψεις ἡμῶν αἱ εὐχάριστοι στιγμαί, τάς ὁποίας ἐζήσαμεν πλησίον τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος.

Ὅλοψύχως εὐχόμεθα συνέχισιν ἐπὶ μήκιστον τῆς εὐδοκίμου καί θεοφιλοῦς Πρωθιεραρχίας τῆς Ὑμετέρας ἀγαπητῆς Μακαριότητος, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ἀδελφῆς Ἐκκλησίας τῆς Πολωνίας,

ἀλλά καί τῆς καθόλου Ὁρθοδοξίας.

Ἐπί δέ τούτοις κατασπαζόμεθα καί αὖθις τήν Ὑμετέραν Μακαριότητα φιλήματι ἀγίῳ καί διατελοῦμεν

Ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ Κύπρου,

τῇ 24ῃ Αὐγούστου 2009,

Τῆς Ὑμετέρας γερασμίας Μακαριότητος

ἀγαπητός ἐν Κυρίῳ ἀδελφός

† Ο ΚΥΠΡΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
